

James Tooley'in *Eğitimi Yeniden Talep Etmek*

Andrew J. Coulson^{oo}

Eğitim politikasına dair pek çok tartışma mevcut devlet okullarına yönelik şu veya bu reformun faziletinin ne olduğu çevresinde dönmektedir, yoksa alternatif eğitim sistemleri akla dahi getirilmemektedir. *Reclaiming Education* (*Eğitimi Yeniden Talep Etmek*) kitabında sunulan çok daha derin analizler bu tür tartışmaları anlamsız kılmaktadır. Bu çalışmasında James Tooley, pek az ilim adamının düşünecek kadar vizyon veya uzmanlık sahibi olduğu bir soruna işaret etmektedir: Nasıl bir eğitim sistemi topluma *en iyi* şekilde hizmet eder? Verdiği cevabın ikna ediciliği ve ortaya

koyduğu kanıtların ve argümanlarının sağlamlığı *Reclaiming Education* kitabını eğitim politikaları üzerine bugüne kadar yazılmış en iyi ve en önemli kitaplardan biri haline getirmiştir.

Eğitimle ilgili yaklaşımları karşılaştırmada kullanılan kriterler kitabın giriş bölümünde verilmektedir. Onlar esasen, geniş çapta devlet eğitimimiz tarafından güdülen idealleri temsil etmektedir: Evrensel erişim, eğitimde fırsat eşitliği, sosyal uyumun teşviki, kamusal yaşama katılımı destekleme vs. Bu listede ihmal edilen, temel akademik becerilerde uzmanlaşma, kariyer hazırlıkları ve din öğrenimi gibi konular ailelerin kendi çocuklarının eğitimi üzerine en baştaki arzu ve beklentileridir. Bu meselelerin ihmal edilme kararı, bazı devlet eğitimi taraftarlarının ailelerin çocuklarına ne öğretileceğine karar ve

^owww.schoolchoices.org/roo/reclaiming1.htm, İlkbahar 2000; James Tooley, *Reclaiming Education*, Continuum International Publishing Group; Mayıs 2005.

^{oo}University of Newcastle upon Tyne Öğretim Üyesi.

rilmesinde hak sahibi olmadığı şeklinde düşündüğü not edilerek açıklanmaktadır. Bu ve diğer sebepler yüzünden; *Reclaiming Education* kitabı, öncelikle, eğitim sistemlerinin değerlendirilmesinde temel olarak akademik performansın istatistikî ölçümünden kaçınılmaktadır. Tooley şöyle yazmaktadır:

Hem de... eğitimdeki başarısızlıklara dair her yerde bulunabilen istatistiklerin dayandığı değerleri paylaştığımdan emin değilim... Ben... kendimi, genellikle problemi tarif etmek için kullanılan bu tür verilerden uzak tutmak istiyorum.

Özellikle akademik test sonuçlarının ve ailelerin taleplerinin genel olarak önemsenmemesi pek iyi değil. *Reclaiming Education* kitabının daha etraflıca bir yaklaşımı, her iki grubun görüşlerine de yer vererek eğitim sistemlerini hem ailelerin tek tek ihtiyaçlarına hem de yazarın kıstas olarak aldığı geniş sosyal amaçlara ne kadar hizmet ettiği ölçüsünde değerlendirmek olabildi. Böylece, ebeveynlerin haklarına inandırmayan eğitimciler ailelerin taleplerini ele alan kısımları görmezden gelirlerdi.

Neyse ki, *Reclaiming Education* nere deyse bunu yaparak tamamlanmaktadır. Kitabın bazı noktalarında Tooley, akademik performansa ve ailelerin diğer doğrudan ilgi alanlarına değinmekte, çünkü bu tartışmalar çoğunlukla Giriş kısmında tarif edilen bir ya da daha çok sosyal sonuç kriteriyle ilişkili olarak ortaya çıkmaktadır.

Tooley, felsefe ve ampirizmin içiçe geçtiği bir kombinasyon ile kriterini uygulamaya koymaktadır. Mevcut konulara açıklık sağlamak ve detaylan

dırmak için, bir dizi hayalî grupların tartışmalarını Sokratvari diyalogların güncellenmiş bir haline benzer biçimde sunmaktadır. Okunmaya değer bu tartışmaların vardığı sonuçlar, daha sonra, hem yazarın kendisi hem de diğer bilimadamları tarafından belgelenmiş uluslararası ve tarihî örnek olaylara dikkat çekerek gerçek dünyadaki kanıtlara karşı teste tâbi tutulmaktadır.

Kitabın genelinde Tooley, devlet tarafından yürütülen eğitim sistemlerinin mi yoksa serbest eğitim piyasalarının mı kendisinin ileri sürdüğü kriterleri daha iyi karşılayacağını belirlemek üzere bu etkin ikili yaklaşım yolunu kullanmaktadır. Eğitim piyasasından kast edilenle ilgili de bir kafa karışıklığı yoktur. *Reclaiming Education* kitabının en önemli özelliklerinden biri, yazarın daha başlangıçta eğitim piyasasıyla neyi kast ettiğini anlatmasıdır. 11. sayfada Tooley, 5 parçalı bir tanım sunmaktadır:

1. Devlet önlemlerinin olmaması
2. Devlet fonlarının olmaması (belki sadece fakirler için hedeflenmiş dolaylı fonlar)
3. Görece minimal düzeyde regülasyon
4. Yeni arzların / firmaların piyasaya kolay giriş imkânı
5. Fiyat mekanizması

Reclaiming Education, eğitim piyasası fikrini, tek amacı eğitim hizmeti sağlamak olan ticarî işletmeler ile okulları sadece kendi markalarının ve ürünlerinin değerini yükseltme amacıyla kullananları ayırarak biraz daha açıklığa kavuşturmuştur. Tooley ikinci tür işletmeye karşı kendi itirazını belirtmiş ve her

bakımdan birinci türe odaklandığına işaret etmiştir. *Reclaiming Education*'da bahsedilmemesine rağmen, ikinci tarz işletme yoluyla müfredatı ticarileştirme girişimleri yalnızca kamu sektörüne has bir problem gibidir, özel olarak işletilen okullarda ise neredeyse böyle bir şey rastlanmaz.

Devlet okulu sistemlerine karşı eğitim piyasalarının göreceli erdemlerinin tartışılması geniş kapsamlıdır ve burada bu tartışmanın her yönünden bahsetmek mümkün değildir. Ancak, öyle bazı noktalar var ki *Reclaiming Education*, özel bahisleri hakeden bu konulara istisnâ olarak geniş yer ayırmaktadır.

Yaygın iddialardan biri devlet okullarının halka hesap verebilir olmasına karşılık, özel eğitim kurumlarının olmadığıdır. Bu pek çok yazar tarafından iddia edilmiştir ancak hiçbir yerde *bu kitaptaki* kadar çürütülememiştir. Tooley, devlet okulu taraftarlarının çığırkanlığını yaptığı *siyasî* sorumluluk ile daha doğrudan olan *pazaryerinin* sorumluluğunu birbirinden ayırarak işe başlamaktadır. Tooley, piyasanın mesuliyeti ile karşılaştırıldığında siyasî mesuliyetin dışı dokunur bir vasfı olmadığını göstererek devam etmekte ve piyasanın mevcut olduğu bir durumda siyasî mesuliyetin gereksizliğini açıkça göstermektedir.

Reclaiming Education statükonun bir başka sloganını da, devlet eğitim sistemi içerisinde yaygın ve sürekli bir ilerlemenin nasıl ve neden neredeyse imkânsız olduğunu açıklayarak ele almaktadır. Devlet eğitim tekelinin kendini reforme edebileceğini savunanlara karşı

çıkarak: “Devlet eğitiminin kendi kendini değiştirmesini istemek hindilere Şükran Gününü onaylatmaya benzer.” Bu özlü benzetmeyi, devlet okullarının değişime karşı gösterdiği dirence dair somut örnekler üzerinden tartışmalar takip etmektedir.

Kâr amacı güden eğitim hizmetinin mezziyetleri (s. 19, 112 ve 197), eğitim kalitesini sağlamada devletin başarısızlıkları (s. 83), yüksek ve değişmeyen kalitenin sağlanmasında markalaşmanın değeri (s.85, 130-1) hakkındaki tartışmalar da mükemmel düzeydedir.

Fakat *Reclaiming Education*'da, bazı durumlarda, kanıtların önemli bir kısmı gözden kaçırılmıştır. Neyse ki bunlar sadece yazarın argümanlarını daha fazla kuvvetlendirmesine hizmet etmiş olacaktı. Örneğin, sosyal uyum bahsinde (s. 94-95) tarih boyunca devlet eğitimi tekelinin toplumu sürekli bölen etkisi hakkındaki tartışmalardan yararlanabilirdi. Müfredatın siyasileştirilmesi muamelesi (s. 145) sağcı ve solcu bireylerle kuruluşlar arasında yıllardır devam eden Amerikan “okul savaşları”na dair birkaç tane daha örnek verse daha duygusal bir etki yaratabilirdi.

133 ile 137. sayfalar arasında Tooley, bazı ebeveynlerin çocukları konusunda başkalarından daha kötü karar vereceğinden dolayı devletin müdahale etmesi gerektiği yönündeki geçersiz kanaati ele almaktadır. Onun görüşü iyi anlatılmış, fakat “devletin tutarlı bir şekilde daha iyi kararlar vere(bile)ceği” yönündeki temelsiz varsayımı daha açıkça vurgulasaydı, görüşü daha da güçlenmiş olacaktı. Tooley, bunun

tamamen haksız bir varsayım olduğuna ve tarih boyunca, her gelir düzeyinden ebeveynin çocukları hakkında devlet tarafından atanmış memurlardan çok daha iyi kararlar aldığına dair tarihten ve günümüzden örneklerle ve kanıtlara da işaret edebilirdi.

Reclaiming Education, vatandaşlık hususunda eğitim meselesinden bahsederken, devletin ihtilafı olan bu alandaki konular üzerinde istisnasız olarak belli görüşleri nasıl empoze ettiğini tartışmaktadır, bu aslında demokratik süreç için çok zararlıdır (s. 148) ve çoğunluk despotizmine sebep olur (s. 165). Kitap, özel okul mezunları arasında siyaset ve sivil katılımın sosyo-ekonomik faktörler dahi dikkate alındıktan sonra, daha yüksek oranda olduğuna dair Austin'deki Teksas Üniversitesi profesörü Jay Green'in bulgularından da bahsetmemektedir. Bundan başka kitap devletin müfredatı kontrol etmek

le demokrasiyi teşvikte başarısız bir iş yaptığına dikkat çekmesine rağmen (s. 170), aslında bu tarz bir kontrolün kaçınılmaz olarak bir sosyal çatışmaya götüreceği üzerinde yeterince durmaktadır.

Reclaiming Education'ın en büyük katkılarından bir tanesi dünyanın herhangi bir yerindeki mevcut uygulama için itinalı bir reçete sunmasıdır. Okul idaresi ve eğitim politikası üzerine yazılmış pek çok çalışmanın aksine bu kitap, ufku yasal çözümlerle sınırlamamıştır. Tooley, devlete bel bağlamadan eğitimde mükemmelliğe ulaşmak için, her bir vatandaşa ve ebeveyne muhtelif pratik adımlar önermektedir.

Bu kitap mizahı, cazibeyi, mantığı ve anlayışı birarada tutarak, eğitim endüstrisine ebeveyn tercihinin, sivil eylemin ve piyasa güçlerinin geri dönüşünde önemli bir rol üstlenmektedir.

Çeviren: Efe Baştürk